

OUD NIEUWS

Kees Verweij

Op het moment, dat ik met deze aflevering bezig ben, is de vogeltrek alweer over zijn hoogtepunt heen. Vele vogels zijn, op weg naar meer zuidelijke streken, ook dit jaar weer aan onze omgeving voorbijgegaan. Er zijn dagen geweest, dat we ze prachtig hebben kunnen zien, zowel op het uitkijkpunt “de Driehoek” in de Noordduinen, als in onze kijkhut aan het strand. De massaliteit van de vogels vormde op sommige ochtenden een bijzonder indrukwekkend schouwspel.

Ik kan mij heel goed voorstellen, dat het fenomeen “vogeltrek” sinds mensenheugenis de mensheid heeft bezighouden, zeker in het verleden, toen er nog niet zoveel bekend was als nu. Er gingen zelfs heel vreemde verhalen rond zoals bijvoorbeeld zwaluwen, die ’s winters in de modder een winterslaap zouden houden en Koekoeken, die ’s winters in een Sperwer veranderden. Waar de vogels heengingen wist men nauwelijks. Hier en daar waren er losse waarnemingen van bijvoorbeeld schepelingen, die op hun tocht rond Afrika plotseling “Europese” vogels op het dek zagen zitten.

In elk geval vormen de vroegere verhalen over vogeltrek vaak een schrill contrast met de soms wat zakelijke en fantasieloze opsommingen en statistieken van tegenwoordig, waaruit enthousiasme en beleving zo weinig naar voren komt.

Zo vond in het boek “Het leven der vogels” van Dr. A.E. Brehm een aandoenlijke beschrijving van de vogeltrek, waarbij de eigen menselijke fantasie nog een grote rol speelde. Dit boek werd in 1866 in het Nederlands vertaald door Mr. J.P. van Wickevoort Crommelin, een destijds beroemd

vogelverzamelaar, wiens collectie thans nog ten dele in Naturalis te bezichtigen valt.

Een passage uit het hoofdstuk “Op reis” laat ik hier graag volgen:

De herfst geeft sombere dagen en de winter armoede en gebrek, maar onze goede moeder natuur weet ook in den slechten tijd hare kinderen te bewaren. Langs honderd wegen bereikt zij een en hetzelfde doel. Als de kwade dagen komen en vaderland en woning verlaten en eenzaam worden, gaan duizenden schepselen in den doodslaap over, nadat zij de kiemen tot een nieuw leven in den schoot der moeder hebben neêrgelegd; andere zoeken zelve bescherming in dien schoot, andere weder dwalen droevig in de verlatene woonplaats rond. Zelfs de onbewegelijke planten geven haar aandeel in de algemene droefheid te kennen; de boomen ontdoen zich van hunne bladeren, de bloemen sterven; alles wordt stil; alleen de vogels zijn nog frisch en vrolijk. Met den herfst ontwaakt onder hen zelfs een nieuw, eigenaardig, blijmoedig-ernstig leven. Zij willen gaarne blijven wonen in licht en vreugde, en daarom maken zij zich op om deze in andere streken te zoeken, eer het vaderland geheel verarmd en onbewoonbaar is; en hunne vleugels staan hunnen wenschen ten dienst. Andere dieren moeten een goed heenkomen zoeken of hun leven verliezen; zij echter kunnen reizen en zwerven.

Zodra de koude wind door de stoppels blaast, maakt zich het meerendeel van onze gevederde zomergasten tot de reis gereed. Voor zij scheiden, zingen zij nog eenmaal hunne lenteliedjes, bezoeken nog eenmaal de geliefde plekjes, zelfs het verlatene nest, en breken dan op om meer licht en warmte in het zuiden te zoeken. Slechts weinigen blijven daar, waar zij geboren zijn en zingen zacht en schaars hun lentelied; verreweg de meesten trekken heen en nemen hunne lieflijke zangen met zich. Ver, zeer ver vliegen zij weg, en de mensch zou hen zoo gaarne volgen! Maar hij is te zeer aan zijne woonplaats gebonden, en treurig moet hij ze nastaren en zich troosten met het vooruizigt, ze in het voorjaar weder te zien.

Tot zover deze geromantiseerde beschrijving van de vogeltrek, die overigens in het genoemde boek nog veel verder gaat en allerhande, nu grappig aandoende details niet onvermeld laat.